

ՄԵԼԿ

ՀԻՄՆԱԳԻՐ ԳՐԻՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարեկան 6 րուբլ. Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյանի խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցէն. Тифлис, Редакция «Мелк»,
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak»,
Տէլէֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի եւ առիթներէն):

Յայտարարութիւն ընդունվում է առանձին լեզուով:

Յայտարարութիւնները համար վճարում են իւրաքանչիւր տողական 10 կոպէկ.
Տէլէֆոն № 253.

ԲՈՎԱՆԴԱՅԻՆԹԻՒՆ

Դանդաղ ենք գործում.—Ներքին ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նոր պիտէ. Նամակ Այնթապի քաղաքից. Նամակ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակներ Անգլիայից. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱԹՅԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԱՆԱՍՏԱՆԻԱԿԱՆ. Ցուցահանդէսը:

ԴԱՆԴԱՅԻՆ ԵՆՔ ԳՈՐԾՈՒՄ

Թիֆլիսում ներկայումս տեղի ունեցող այդքործական ժողովներում առանձին կերպով շեշտված ու ընդգծված է գործնական գիտելիքների տարածման անհրաժեշտութիւնը գիւղական ազգաբնակչութեան մէջ: Բաղմաթիւ միջոցներից մէկը, որով կարելի է ազդել ազգաբնակչութեան վրա, դպրոցների կառուցումն է: Գործունէութիւնն է այդ ասպարէզում ձիւղ է, մինչև այժմ դպրոցների աշակերտները դեռ չեն կարողացել, իբրև գիւղական համայնքի անդամներ, ազդել ուժեղ կերպով տեղական գիւղատնտեսութեան վրա և հնարավոր, հասակաւորները դեռ վայելում են հեղինակութիւն գիւղական հարցերում, բայց արդէն սկսվում են նկատվել փոփոխութիւններ մարդկանց հասկացողութիւնների մէջ և նահապետական կարգերի հեղինակութիւնը այլ ևս չէ համարվում անպայման և անքննադատելի:

Փորձը ցոյց է տալիս, որ ոչ միայն գուտ գիւղատնտեսական կրթութիւնը, այլ և ընդհանուր ուսումը—գրագիտութիւնը բարձրար ազդեցութիւն ունեն գիւղական ազգաբնակչութեան վրա և նպաստում են բարեփոխութիւններ մտցնելու գիւղական կեանքում: Այն գիւղերում, ուր բազմացել են գրագէտները, նկատվում է աւելի զինավորական և քննադատական վերաբերմունք դէպի համայնքի գործերը և դէպի գիւղատնտեսական պարագայութիւնը:

Ռուսաստանի նահանգներից մէկում, այն է Պերմի նահանգում, նորերս փորձարկելով գիւղացիներին և տեղիկականներին, թէ ինչպէս է ազդել նրանց անտեսութեան վրա գրագիտութեան տարածումը: Ստացված պատասխանների մեծամասին մասը վկայում է, որ ուսումը անկասկած կերպով ազդում է գիւղական կեանքի վրա և եթէ շատ տեղ նա աչքի է ընկնում, այդ այն պատճառով է, որ նոր հոսանքը դեռ բաւականաչափ ոյժ չէ

ստացել գիւղում, որ կարողանայ գերիշխող դեր կատարել:

Ներկայ ցուցահանդէսը մեկ ցոյց է տալիս, որ մեր գիւղական ազգաբնակչութիւնը դեռ շատ քիչ առաջադիմութիւն է արել իր պարագայութիւնի մէջ, ուստի անհրաժեշտ է ամեն կերպ նպաստել նոր գիտելիքների տարածելուն և նախաձեռնութեան ոգի զարգացնելուն գիւղական շրջանում:

Շատ ենք յետ մնացել և սակայն չենք շտապում: Շատ դանդաղ ենք գործում մեր գիւղական ազգաբնակչութեան առաջադիմութեան համար:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ՊԻՏ

Երեքշաբթի, սեպտեմբերի 11-ին, Թիֆլիսում ներկայացվեց մի նոր պատմական պիէս, որի նիւթը կազմում է Վրաստանի միացումը Ռուսաստանի հետ:

Պիէսի հեղինակը, որ թագնվել է Միխայիլ Ժաժժանովի տակ, Թիֆլիսի առաջնական դպրոցից մէկն է, փորձ կովկասի պատմութեան և հնագիտութեան:

Պիէսը կոչված է «Подъёмъ орла» (Արծուի հովանու տակ) ի նշան այն բանի, որ Վրաստանը մտել է Ռուսաստանի հովանաւորութեան տակ:

Գործողութիւնները կատարվում են Թիֆլիսում ու Դերբենտում եւ ամփոփում են իրանց մէջ Վրաստանի գրութիւնը Աղա-Ման-ձաղ-խանի արշաւանքից առաջ ևս յետոյ, վրաց ազգային մասի արամադրութիւնը դէպի Ռուսաստանը եւ միացման հրովարտելի յայտարարութիւնը:

Պիէսը շարժում է հետաքրքրութիւն. զբոսնում է թիւթեւ, սահուն լեզուով, ազդել է տաղտկալի երկարաբանութիւններից, պարունակում է աղոյ տեսարաններ եւ կրում է պատմական ուսումնասիրութեան կնիք իր վրա, բայց բաւականաչափ չէ մշակված եւ չէ թողնում այն տպագրութիւնը, որ աչքի առաջ ընկնի հեղինակը:

Պիէսի ամենամեծ թերութիւնը նրա մէջն է, որ պատմական գործողութիւնները, որոնց մասին խոսվում է պիէսի մէջ, կատարվում են ոչ թէ բնական վրա, այլ բնից դուրս: Հանդիսակալը սպասում է տեսնելու Վրաստանի, Ռուսաստանի ու Պարսկաստանի այն ժամանակվայ գործողներին եւ կարծում է, թէ ահա

վարագործը կը բացվի եւ նրանք հանդէս կը գան իրանց բնորոշ գծերով, խոսքերով եւ գործերով:

Ներկայացումը տեղի ունեցաւ Արտիստական ընկերութեան թատրոնական դահլիճում: Դերակատարներն էին ռուս օբրոդները: Ներկայացումը անցաւ բարար կերպով: Հասարակութիւնը քիչ կար:

ՆԱՄԱԿ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՈՎՈՒԹ

Սեպտեմբերի 7-ին

Ամսիս 4-ին կայացաւ դուստրի երկրորդ ժողովումը անդամների նիստը, ձայնաւորների նոր կազմով: Թէպէտ նոր ձայնաւորների գոյնը վերջնականապէս դեռ չէ որոշվել, բայց եւ այնպէս կարելի է նախատեսել երկու մեծ կուսակցութիւն, որոնց ուղղութիւնը կապուած է ջաղաքագլխի երկու թեկնածուների անձնաւորութիւնների հետ:

Այդպիսի նեղ գաղափարով առաջնորդվել կարող են միայն Ալեքսանդրովի պէս յետ ընկած ջաղաքներում, որտեղ հասարակական գործի վրա նայում են անձնական շահերի տեսակէտից: Թող ջաղաքագլուխը լինի մեր մարդը, թող մի քիչ էլ գործերը դանդաղ դրնան, ժողովում են մեր ազաները:—Ոչ, թող լինի նա մեր հակառակորդը, միայն թէ ջաղաքը օգտվի նրա գործունէութիւնից, կը պատահանենք մենք այդպիսիներին:

Քաղաքի հարկաւոր է ոչ թէ մեր մարդը, այլ ետեւդոտ, անաչառ, անհաստէր, ջաղաքի (ընդհանուրի եւ ոչ թէ անհատների) շահերը պաշտպանող մարդ, որը ամբողջապէս նուիրված լինի իր ստանձնած գործին եւ ոչ թէ, պատեին հանքերուց յետոյ, թող տայ գործերը, իր օգնականների վրա յուսալով:

Վերոյիշյալ պահանջներին եղած թեկնածուներից համապատասխանում է պ. Տէր-Պետրոսեան, որ առաջին ջաղաքական ընթացքում ցոյց տուց իր ընդունակութիւնը իրեն օգտակար ջաղաքագլուխ:

Միւս թեկնածուին, պ. Ա. Յովհաննիսեանին, տարաբախտաբար, շատ քիչ ենք ճանաչում, այնպէս որ նրա մասին որ եւ է կարծիք յայտնի անկարող ենք: Ցանկալի կը լինէր, որ նրան մօտ ճանաչողները լրագրութեան մէջ յայտնէին իրանց կարծիքը, որպէս զի ընտրողները կարողանային երկու թեկնածուներից ընտրել լաւագոյնին:

Ինչպէս լսել ենք, ընտրութիւնները նշանակված են առաջիկայ նիստում: Այդ նիստում էլ պէտք է որոշվի ջաղաքագլխի եւ ուղարկվալի

անդամների երկրորդ ջաղաքականի ոստիկների հարցը:

Թէպէտ ճիշդ է, այդ երկու հարցերը մի նիստում չ'ենալու չէ հակասում օրէնքին (§ 123 րորդ. ПОЛОЖЕНІЯ), որտեղ միայն սովոր է, թէ, նախ քան ջաղաքագլխի եւ անհատների ընտրութիւն սկսելը, պէտք է որոշել նրանց ոստիկի քանակութիւնը,—բայց, մեր կարծիքով, մի եւ նոյն ժողովում որոշել ոստիկի եւ թեկնածուներին ջաղաքական աւելի քան անյարմար է,—մի եւ նոյն է թէ խեղդել ազատ մրցումի սկզբունքը: Մենք չենք ուզում հաւատալ, որ պ. ջաղաքագլուխը մէկ նիստի մէջ գետեղած լինի այդ երկու բարդ հարցերը: Մեր կարծիքով, առաջին նիստում պէտք է որոշվի ոստիկի քանակութիւնը, որը պէտք է ընդհանուրին յայտնի լինի, որպէս զի առաջ քան նոր այնպիսի թեկնածուներ, որոնք մինչև այժմ գուցէ չէին գնում իրանց ջաղաքագլուխը ոստիկի քանակութեան պատճառով:

Իսկ ինչ կը վերաբերի ոստիկի քանակութեանը, մենք կարծում ենք, որ անպայման պէտք է աւելացնել թէ ջաղաքագլխի եւ թէ անհատների ոստիկները, որոնցով առաջինին առնուազն 3,000 րուբլի (մինչև այժմ 2,400 ր.), իսկ անհատներին 1,500 ր. (մինչև այժմ 1,000 ր.):

Աւելացնելով պաշտօնեաների ոստիկը, մենք նախ կը գրաւենք գաւառ, ինտելիգենտ համայնքաբնակներին, որոնց գաւառից փակչելու գլխաւոր պատճառներից մէկը ներթակաւ անապահովութիւնն է,—միւս կողմից էլ ազատութիւնը կը լինի պատմութեան պաշտօնները անհամապատասխան ծառայողների ձեռքերից:

F. R.

ՆԱՄԱԿ ԽՐԱՎԳՐՈՒԹԱՆ

Բազու, սեպտեմբերի 8-ին

«Մշակ» № 194-ում պ. Կ. Յ. Բաւաշեանի կարծիքը կարծիք նամակը ամենայն իրաւունքով արժանի է մտադրութեան:

Ներքին ինձ մտադրութեան տուրքը հասուցանել ճշմարտութեան եւ արդարութեան:

Մտադրութեան արժանի տաքի, նկատելով պ. Բաւաշեանի գնահատական կարողութիւնը Խմբագրի պատմականագիտական «Բանասէր» հանդէսի, երօգրական կեանքի ու կենցաղավարութեան մէջ պայտոյ եկող, չ'ըմբռնելու եւ վեհեմտիկ մէկը միւսի ետեւից տեսած, յարգելի նամակագրի խօսքն, ուրեմն, կ'աւանդու է եւ դատաստանը ոչ թէ եւս:

Կրնի նմանակներ մէջ գնելով իշխանին եւ վեհեմտիկ, պ. Բաւաշեան էլ միանգամայն օգն է թողնում: Ընթերցողի առաջ Արարտեան վեղարները պարարտ են երեւում օւսեան:

Զեջիմի արդիւնաբերութիւնն էլ ընկնում է, որովհետեւ գործելու եղանակը նահապետական է, իսկ գիւղացու պահանջները գնալով աւելանում են, ուստի եւ նրան ձեռնառն չէ շատ ժամանակ կորցնել զրա վրա: Գիւղացին աշխատում է մի աւելի ձեռնառն գործ սկսել: Օրինակ, Շուշու գաւառում իրանց ջեղիմեքով յայտնի Լեւոնաբաւն եւ Աղջաբաղի գիւղերում այժմ այդ եւ կին զբաղված են բամբակի պլանտացիաներում, եւ եթէ այնտեղ գործողներ կան, այն էլ միմիայն իրանց համար է:

Բոլորովին ուրիշ բան է ներկայացնում Գուրթաթի մետաքսագործական ընկերութիւնը: Նրա ի ցոյց դրած նմուշները գործարանների ապրանքներից փառ չեն իրանց նրբութեամբ եւ գեղեցկութեամբ: Այդ ընկերութիւնը գոյութիւն ունի 5 տարի. անդամներ թիւը 9000-ից անց է, անդամավճարն է 10 րուբլի. 2—3 րուբլի դիվիդենտ է ստացվում: Ընկերութիւնը գտնվում է Գուրթաթի գաւառի Գոմի գիւղում: Ընկերութիւնը բերել է տուել Մարտիկի հսկում վարպետներ, իսկ այժմ կան եւ տեղացի վարպետներ: Ընկերութիւնն ունի իր խանութը, ուր ծախում են ընկերութեան արտադրած մետաքսեղենները: մի խօսքով, Գուրթաթի մետաքսագործները մեղ յիշեցնում են աւելի շուտ Մոսկվայի եւ Սարատովի անայ-

ԲԱՆԱՍՏԱՆԻԱԿԱՆ

ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԻՍԱՆ

VIII

Տնայնագործական բաժինը կազմում է ցուցահանդէսի VIII մասը եւ իր մէջ պարունակում է հետեւեւի բաժինները: 1) բրդեղէն, մետաքսեղէն, բամբակի եւ այլ գործուածքներ, 2) փայտեղէն, կաւեղէն, երկաթեղէն եւ այլ, զանազան մետաղներից շինած իրեղեններ, 3) ասեղնագործ պատկերներ, զանազան նուրբ գործուածքներ եւ բանուածքներ, 4) արհեստաւորների ներկայացրած իրեղեններ, որոնք իսկապէս վերաբերում են արհեստների բաժնին:

I. Սկսենք բրդեղէնից: Դրա մէջ առաջին տեղն են բռնում գորգերը, որոնք գրեթէ կովկասում ամեն տեղ գործվում են եւ օրոնցով մեր երկրը անուանի է: Բայց, դժբաղդաբար, ցուցահանդէս յաճախողը պէտք է ապչէ, տեսնելով գորգերի աղքատ հաւաքածուն: Դրված են ամենալավ գորգերը, եթէ չը հաշուենք մի քանիսը: Դրա պատճառը այն է, որ ցուցահանդէսի վարչութիւնը չէ ունեցել իր գործակալը, որ չ'ըլէր գաւառները եւ զրկէր բացի վատերից եւ լաւերը: Բացի գրանցի, շատերը

